

Wyrok z dnia 25 kwietnia 2002 r., I CKN 1466/99

Jeżeli z treści umowy ubezpieczenia autocasco nie wynika nic innego, ubezpieczony, który nabywa autoryzowane części samochodowe potrzebne do naprawy uszkodzonego w wypadku pojazdu, nie ma obowiązku poszukiwania sprzedawcy oferującego je najtaniej. Możliwe jest przypisanie ubezpieczonemu naruszenia, wynikającego z art. 354 § 2 k.c., obowiązku współpracy z dłużnikiem, jeżeli świadomie lub przez niedbalstwo kupił części droższe.

Sędzia SN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sędzia SN Marian Kocon

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Andrzeja B. przeciwko Powszechnemu Zakładowi Ubezpieczeń S.A., VIII Inspektoratowi w W. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 25 kwietnia 2002 r. na rozprawie kasacji powoda od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Warszawie z dnia 9 listopada 1998 r.

uchylił zaskarżony wyrok w części oddalającej powództwo oraz orzekającej o kosztach postępowania i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

W umowie ubezpieczenia autocasco samochodu toyota lexus strony określiły sumę ubezpieczenia na kwotę 60 000 zł. Samochód uległ uszkodzeniu w wypadku w dniu 2 stycznia 1996 r., a ponieważ samochód tej marki należał do rzadko wówczas w Polsce używanych, naprawy dokonano po zakupieniu przez powoda i dostarczeniu do warsztatu naprawczego potrzebnych części. Powód nabył je w "Export-Import", Agnieszka W. Po zakończeniu naprawy złożył on ubezpieczycielowi rachunki celem uzyskania zwrotu wyłożonych przez siebie pieniędzy na zakup części. Pozwany zakwestionował część rachunków, uznając, że

opiewają one na zbyt wysokie kwoty i rozliczył powoda wedle niższych cen na takie części, sprzedawane w "T.-C.", dealera z P. Powód w niniejszej sprawie dochodzi zasądzenia od pozwanego ubezpieczyciela kwoty 13 143 zł. z tytułu różnicy pomiędzy zapłaconą przez niego ceną zakupionych części a zwróconą mu należnością z tego tytułu – po zweryfikowaniu przez pozwanego wysokości rachunków zakupu do poziomu niższych cen z "T.-C."

Sąd Rejonowy dla Warszawy-Mokotowa wyrokiem z dnia 3 marca 1998 r. uwzględnił powództwo. Na skutek apelacji pozwanego od tego orzeczenia Sąd Wojewódzki w Warszawie wyrokiem z dnia 9 listopada 1998 r. zmienił je i obniżył zasądzoną należność do połowy, tj. do kwoty 6574,50 zł, oddalając powództwo w pozostałej części jako niezasadne. Zdaniem tego Sądu, strony miały, stosownie do treści art. 354 k.c., obowiązek współpracy przy wykonaniu zobowiązania z tytułu umowy ubezpieczenia. Zgodnie z § 20 ust. 7 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco, powód powinien uzgodnić z pozwanym wysokość kosztów naprawy, czego nie uczynił. Z kolei pozwany nie poinformował go o możliwości zakupu części po niższych cenach i nie wskazał adresu sprzedającego je dealera. W tej sytuacji strony powinny być obciążone po połowie powstałymi na skutek tego wyższymi kosztami naprawy samochodu, powód bowiem w ten sposób przyczynił się do zwiększenia szkody (art. 362 k.c.). W tym zakresie jego powództwo podlegało zatem oddaleniu.

Wyrok Sądu Wojewódzkiego zaskarżył kasacją powód, zgłaszając w niej zarzuty naruszenia prawa materialnego: art. 805 § 2 pkt 1 k.c. przez uzależnienie wypłaty odszkodowania od uprzedniego przedłożenia przez powoda rachunków za naprawę pojazdu, art. 805 w związku z art. 817 § 2 k.c. przez wypłacenie powodowi odszkodowania ze znaczącym uchybieniem trzydziestodniowego terminu, art. 354 k.c. przez obciążenie go zbyt daleko idącymi obowiązkami, przekraczającymi ustawową powinność współpracy wierzyciela z dłużnikiem, oraz art. 140 i 805 k.c. przez odwołanie się do § 20 ust. 7 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco, mimo jego sprzeczności z tymi przepisami kodeksu cywilnego. Z tych przyczyn wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Kluczowym problemem jest określenie zakresu przewidzianego w art. 354 § 2 k.c. obowiązku współpracy wierzyciela z pozwanym dłużnikiem, zobowiązanym do

świadczenia ubezpieczeniowego. Treść tego obowiązku precyzują wiążące strony ogólne warunki ubezpieczenia autocasco, zawarte zwłaszcza w § 20 pkt 6-8. Jest bezsporne, że pozwany nie skorzystał z przewidzianej w punkcie ósmym możliwości wskazania powodowi zakładu naprawczego, w którym byłyby dostępne części po cenach przez niego akceptowanych, powód miał zatem prawo zlecić naprawę pojazdu wybranemu zakładowi, pozwany zaś zobowiązany jest do zwrotu kosztów naprawy „z uwzględnieniem cen, usług i części zamiennych stosowanych w RP w dniu ustalania odszkodowania” (§ 20 pkt 6 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco). W tym kontekście zasadniczego znaczenia nabiera rozumienie § 20 pkt 7 ogólnych warunków ubezpieczenia autocasco, zgodnie z którym, jeżeli dokonywana jest naprawa pojazdu, sposób naprawy i wysokość kosztów wymaga uzgodnienia z PZU.

Wbrew sugestiom zawartym w zaskarżonym wyroku, nie można wyklądać tego wymogu jako obowiązku konsultowania przez właściciela uszkodzonego w wypadku pojazdu kosztu każdej wymienianej części. Chodzi tu o uzgodnienie spraw podstawowych: przesądzenie sposobu przywrócenia stanu sprzed wypadku, tj. czy samochód nadaje się do naprawy, czy też celowe jest przeznaczenie go do skasowania, oraz stwierdzenie, czy zasadnicze podzespoły samochodu (np. silnik lub karoseria) będą podlegały wymianie czy tylko naprawie. Przy takiej interpretacji nie można podzielić prezentowanego w kasacji stanowiska, że § 20 pkt 7 jest sprzeczny z art. 140 i 805 k.c., okazuje się bowiem, że omawiany wymóg nie jest przejawem dominującej pozycji ubezpieczyciela, dyktującego sposób i warunki naprawy pojazdu właścicielowi, lecz realizacją ogólnego nakazu współpracy obu stron stosunku kontraktowego przy wykonywaniu zobowiązania, przewidzianego w art. 354 k.c.

Jeżeli zatem obniżenie przez Sąd Wojewódzki zasądzonego na rzecz powoda świadczenia o połowę nastąpiło z tej przyczyny, że powód nie uzgodnił z pozwanym, gdzie i za jaką cenę może kupować potrzebne do naprawy samochodu wszystkie części, to nakładanie na powoda tak daleko idących obowiązków stanowi naruszenie art. 354 § 2 k.c. Należy podkreślić, że powód nie miał obowiązku poszukiwania sprzedawcy oferującego autoryzowane części najtaniej, tylko zatem w przypadku usprawiedliwionego przypisania mu nielojalnego postępowania, naruszającego obowiązujące go jako wierzyciela, na podstawie art. 354 k.c., wymogi współpracy z dłużnikiem przy wykonywaniu zobowiązania, można

byłoby postawić mu uzasadniony zarzut uchybienia temu przepisowi. Przykładowo, mogłoby tak być w sytuacji, gdyby powód, znając punkt sprzedaży części pełnowartościowych (autoryzowanych) po cenach niższych, kupował je tam, gdzie sprzedawano je drożej. Oceny prawidłowości postępowania wierzyciela nie można odrywać od jego osobistych cech i kwalifikacji; inne wymogi należy postawić osobie obeznanej z rynkiem części zamiennych, a inne komuś, kto nie ma z nim do czynienia. W tym przypadku zarzut uchybienia obowiązku z art. 354 k.c. mógłby wchodzić w grę tylko w razie wykazania niefrasobliwości w dokonywaniu zakupów, np. zlecenia sprzedawcy, bez uzgodnienia z ubezpieczycielem, sprowadzenia droższych części z zagranicy. W obecnym stanie sprawy nie ma ustaleń, które mogłyby świadczyć o braku lojalności powoda w wykonywaniu obowiązków z art. 354 k.c., ocenianych według wskazanych tu kryteriów, nie da się zatem odeprzeć zgłoszonego w kasacji zarzutu naruszenia tego przepisu.

Skutkuje to uwzględnieniem kasacji na podstawie art. 393¹³ k.p.c.